

ЛОКАЛЬНИЙ ВИМІР ЄВРЕЙСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Базюк Х. Т.

ORCID: 0000-0002-7625-4985

доктор філософії

*молодший науковий співробітник відділу історії середніх віків
Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України
м. Львів, Україна*

ВЗАЄМОДІЯ ЄВРЕЇВ ТА ШОТЛАНДЦІВ У РАННЬОМОДЕРНОМУ ЛЬВОВІ

Ключові слова: євреї, шотландці, Львів, Руське воєводство, XVI–XVIII ст.

У Львові середньовічного та ранньомодерного періоду проживали чотири основні громади: католицька, православна, єврейська, вірменська [Долинська 2014, 72–73]. Окрім них, маємо згадки про інші, менш численні групи, серед яких виділимо шотландців. Взаємодія між ними та локальною єврейською громадою – питання малодосліджене.

Окрім очевидної релігійної розбіжності, їхні відмінності починалися вже на правовому рівні. Євреї не могли брати участі в міському судочинстві та “цілком виключалися з міського політичного та економічного життя” [Капраль 2000, 24]. Натомість шотландці, значна частина яких були католиками, користувалися всіма перевагами магдебурзького права – могли отримати львівське громадянство і брали участь в управлінні містом [Гошко 2002, 148–152].

Щодо їхньої локації, то можливість перебування в місті домівок євреїв та шотландців була невеликою. Євреї проживали в окремому кварталі на південно-східній території Середмістя [Мельник 2011, 170]. Тоді як шотландці володіли домівками на площі Ринок, № 24, 40, 43 [Akta podatkowe miasta Lwowa 1716, 2–10; Charewiczowa 1935, 40], менш заможні жили на вулиці Вірменській, № 13 [Akta podatkowe miasta Lwowa 1716, 22]. Попри це, сусідство цих двох народів у районі єврейського кварталу підтверджується документально судовими суперечками [Лемко 2020, 194].

Та була одна сфера інтересів, у рамках якої зацікавлення шотландців та євреїв сходилися, – це торгівля. Заможний шотландський купець Артур Форбс закуповував через євреїв великі партії воску та лою [Ізмаїлович 1686, 2, 3], позичав їм кошти [Ізакович 1687, 1] і надавав через них золото для королівського монетного двору [Левкович 1695, 1]. Бідніші торговці обох громад згадуються в 1626 р. при забороні ввозу іноземної валюти. Тоді в обігу було знайдено фальшиві гроші, якими звикли торгувати “євреї, шотландці та інші їм подібні” [Сигізмунд II 1626, 1–3]. У 1685 р. шотландцям заборонили продавати товари євреям [Зубрицький 2006, 394]. А на початку XVII ст. євреї починають займати традиційні складські місця шотландців [Зубрицький 2006, 417].

Варто згадати і про релігійну взаємодію. Серед заможних містян вважалося престижним бути хрещеними батьками євреїв, які переходили в католицизм. Тому в метричних книгах львівської Латинської катедрі п. п. XVIII ст. зустрічаємо шість таких записів, усі вони стосуються представників родини Гордонів [Єзерська 2009, 353–365; Єзерська 2010, 559].

Отже, тема взаємодії ранньомодерної єврейської та шотландської львівських громад багатогранна і перспективна та потребує подальшого вивчення.

Література:

Гошко Т. Нариси з історії магдебурзького права в Україні XIV – поч. XVII ст. Львів: Афіша, 2002.

Долинська М. Львів: простір на тлі мешканців XIII–XIX ст. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014.

Єзерська І. Релігійні конверсії у Львові наприкінці XVII – у XVIII століттях. *Вісник Львівського університету*, 2009. Серія історична, 44. С. 331–384.

Єзерська І. Релігійні конверсії у Львові наприкінці XVII – у XVIII століттях. *Вісник Львівського університету*, 2010. Серія історична, 45. С. 551–588.

Зубрицький Д. Хроніка міста Львова. Львів: Центр Європи, 2006.

Ізакович М. Лист купця Ізаковича Марка до Форбеса Артура у Львові у фінансових справах [рукопис]. 1687. *ЦДІАЛ України* (Центральний державний історичний архів України, м. Львів). Ф. 132. Оп. 1. Спр. 578.

Ізмаїлович Й. Лист купця Ізмаїловича Йоганаса із Станіслава до Форбеса Артура у торговельних питаннях [рукопис]. 1686. *ЦДІАЛ України* (Центральний державний історичний архів України, м. Львів). Ф. 132. Оп. 1. Спр. 579.

Капраль М. (упор.). Привілеї національних громад міста Львова (XIV–XVIII ст.). Львів: МГКО “Документальна скарбниця Львова”, 2000.

Левкович С. Лист купця Левковича Соломона із Жовкви до Форбеса Артура у Львові з проханням передати через спеціального післанця один фунт золота [рукопис]. 1695. *ЦДІАЛ України* (Центральний державний історичний архів України, м. Львів). Ф. 132. Оп. 1. Спр. 679.

Лемко І. Львівська минувшина. Львів: Простір-М, 2020.

Мельник І. Львівське середмістя: всі вулиці, площі, храми й кам’яниці. Львів: Априорі, 2011.

Сигізмунд П. Лист Сигізмунда П з м. Варшави до Магістрату м. Львова з повідомленням про королівський універсал відносно заборони вивозу вітчизняної і привозу іноземної валюти [рукопис]. 1626. *ЦДІАЛ України* (Центральний державний історичний архів України, м. Львів). Ф. 132. Оп. 1. Спр. 50.

Akta podatkowe miasta Lwowa [рукопис]. Відділ рукописів, 5, 395/II. Львів: Національна наукова бібліотека України ім. Василя Стефаника, 1716.

Charewiczowa Ł. Czarna kamienica i jej mieszkańcy. Lwów: Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa, 1935.

Берсенева-Зельдіч П. О.

незалежний дослідник

м. Київ, Україна

ЄВРЕЙСЬКА ГРОМАДА МІСТЕЧКА ХАБНЕ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII – НА ПОЧАТКУ XX ст.

Ключові слова: штетл, Зона відчуження, єврейське населення, Полісся, синагога, чорнобильський хасидизм.

Дослідження єврейської історії в локаціях, постраждалих від аварії на Чорнобильський АЕС у 1986 році, а саме повністю